

Dimensions of organizational culture in crisis management of industrial units

Mohammad Noori Nejad ¹ | Esmaeel Gholamhosseini ² | Hamid Alavivafa ³

Research Paper

Received:
25 September 2022
Revised:
26 October 2022
Accepted:
3 December 2022
Published:
21 December 2021
P.P: 63-101

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5285

Abstract

Sustainable urban security is all-round security and monitors different dimensions. Meanwhile, one of the disturbing factors of the sustainable security of big cities, which is considered a serious threat in the field of realizing their sustainable security, is the problem of marginalization, which is the result of inappropriate social and economic planning. Today, sustainable security is accepted as the dominant aspect of security planning. The main emphasis of this approach, as a comprehensive and multifaceted approach, is to identify the factors disrupting security in the environment, surrounding conditions, and in the next step, developing practical programs to solve them.

In this regard, due to the importance of the movement of megacities in the direction of sustainable security, which in a way guarantees their sustainable development, this research has been carried out using a descriptive method to collect information and using library and field methods. The results of the research show that the residents of marginal areas in Tehran metropolis feel relative deprivation due to the lack of necessary sustainable urban development (physical and physical, social and cultural, economic), which is a threat to the security of this city.

And social damage as a factor threatening urban security is more prevalent in the suburbs of Tehran.

Keywords: Marginalization; sustainable urban security; Islamshahr and.

1. Corresponding Author: Master's degree, crisis management, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran. hahmadi@ihu.ac.ir
2. Associate Professor, Imam Hossein University, Tehran, Iran
3. Assistant Professor, Imam Hossein University, Tehran, Iran.

Cite this Paper: Noori Nejad, M & Gholamhosseini, E & Alavivafa, H (2022). Explanation and Analysis of sustainable security indicators in Marginal Areas of Tehran Metropolis (Islamshahr case study). *Crisis Management and Emergency Situations*, 15(3), 63–101.

تبیین و تحلیل شاخصه های امنیت پایدار در مناطق حاشیه نشین کلان شهر تهران (مورد مطالعه اسلامشهر)

محمد نوری نژاد^۱ | اسماعیل غلامحسینی^۲ | حمیدعلوی وفا^۳ ID

۳

سال چهاردهم
پاییز ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۳
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۸/۰۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰
صص: ۱۰۱-۶۳

شابا چاپی: ۲۰۰۸-۳۵۶۴
الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۲۸۵

چکیده

امنیت پایدار شهری، امنیت همه جانبه و ناظر به ابعاد مختلف است. در این میان یکی از عوامل برهم زننده امنیت پایدار کلان شهرها که تهدیدی جدی در زمینه تحقق امنیت پایدار آن‌ها به شمار می‌رود معضل حاشیه‌نشینی است که زاینده‌ی برنامه‌ریزی‌های نامناسب اجتماعی و اقتصادی می‌باشد. امروزه امنیت پایدار به‌عنوان غالب برنامه‌ریزی‌های امنیت پذیرفته شده است. تأکید اصلی این رویکرد، به‌عنوان رویکردی جامع و چندوجهی، به شناسایی عوامل برهم زننده امنیت در محیط، اوضاع و احوال پیرامون و در مرحله بعد، تدوین برنامه‌های کاربردی جهت رفع آن‌هاست. در این خصوص، با توجه به اهمیت حرکت کلان شهرها در مسیر امنیت پایدار که به نوعی تضمین‌کننده توسعه پایدار آن‌ها نیز می‌باشد، این پژوهش از نوع کاربردی با استفاده از روش توصیفی جهت گردآوری اطلاعات نیز با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند که ساکنین مناطق حاشیه‌نشین در کلان‌شهر تهران به دلیل عدم برخورداری لازم از توسعه پایدار شهری (فیزیکی و کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی) احساس محرومیت نسبی می‌کنند، که این امر تهدیدی برای امنیت این شهر می‌باشد.

و آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان عامل تهدیدکننده امنیت شهری در محلات حاشیه‌نشین تهران رواج بیشتری دارد. کلیدواژه‌ها: حاشیه‌نشینی، امنیت پایدار شهری، اسلامشهر و....

۱. نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد مدیریت بحران، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

drgholamhosseini@yahoo.com

۲. دانشیار، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

۳. استادیار، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

استناد: نوری نژاد، محمد و غلامحسینی، اسماعیل و علوی وفا، حمید. (۱۴۰۱). تبیین و تحلیل شاخصه‌های امنیت پایدار در مناطق حاشیه نشین کلان‌شهر تهران (مورد مطالعه اسلامشهر). فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری، ۱۴(۳)، ۱۶۹-۱۳۳.

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسندگان

دانشگاه جامع امام حسین (ع)
۱۳۶۵

مقدمه

شهرنشینی تکامل یافته‌ترین شیوه‌های زندگی اجتماعی بشر است که در طول هزاران سال با تغییراتی که در شیوه‌های زندگی اولیه اجتماعی به وجود آمده پس از طی مراحل روستایی و کوچ‌نشینی حاصل شده است و هدف اصلی آن دستیابی به امکانات بیشتر و زندگی بهتر برای بشر بوده است، در حالی که شهرنشینی کنونی نه تنها به این اهداف نائل نشده است، بلکه در بسیاری از موارد مشکلات و نارسایی‌هایی را به وجود آورده است.

کشور ایران نیز، همراه با سایر کشورهای در حال توسعه شاهد رشد و گسترش شهرنشینی بوده است به نحوی که کارشناسان مسائل شهری اظهار می‌کنند در کنار رشد طبیعی جمعیت، نقش مهاجرت باعث رشد بی‌رویه و ناموزون جمعیت شهرهای بزرگ شده است. به طور کلی مهاجرت به عنوان یک پدیده اجتماعی دارای پیامدهای بسیار متعدد است که اکثر آن‌ها دارای پیامدهای منفی و یا بی‌نظمی است و اختلال در تعادل نظام می‌شود که «حاشیه‌نشینی» و به تبع آن افزایش آسیب‌های اجتماعی از جمله این موارد می‌باشد. در این میان کلان‌شهر تهران به عنوان یک نقطه هدف در جغرافیای ایران و مرکز ثقل جمعیت از این امر مستثنی نبوده و با افزایش رشد جمعیتی و مهاجرت به خصوص در دهه ۱۳۵۰ سبب شده نه تنها پدیده شهرک‌سازی و حاشیه‌نشینی در اطراف آن به صورت امری رایج درآید بلکه روستاها و شهرهای واقع در اطراف آن تحت تأثیر این پدیده قرار گیرند. این رشد شتابان شهرنشینی در تهران و افزایش معضلات ناشی از آن از جمله افزایش هزینه‌های شهری، بسیاری از مهاجرین ساکن در تهران را به مناطق حاشیه‌ای خصوصاً اسلامشهر کشانده است، این شهر «اسلامشهر» در دهه ۱۳۴۰ از یک روستا با ۱۰۰ خانوار به جمعیتی بالغ بر ۴۸۵۰۰۰ نفر تبدیل شده است که تمرکز جمعیت در آن، چنان بی‌رویه رشد داشته که کنترل و هدایت و مدیریت مسائل شهری به‌ویژه معضلات تبعی، آن در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و امنیتی به مهم‌ترین مسئله تبدیل شده است. تصویر کلی از وضعیت جمعیتی مناطق حاشیه‌ای تهران نشان می‌دهد که این مناطق در طول چهل سال اخیر از یک روستای چند صد نفری به مراکز شهری بزرگ با معضلات خاص امنیتی تبدیل شده‌اند. این شهرها که خود به عنوان حاشیه تهران محسوب می‌شوند. با چنین تصویری از واقعیت کنونی از حاشیه‌نشینی کلان‌شهر

تهران، که ابعاد آن به موازات رشد جمعیت و تداوم مهاجرت، شدیدتر نیز خواهد شد؛ وقوع انواع ناهمگونی های اکولوژیک شهری و بروز ناپایداری های امنیتی در چنین شرایطی دور از انتظار نیست. ناپایداری هایی که می تواند در مراحل بعدی امنیت ملی را نیز در عرصه های گوناگون به خطر بیندازد.

تعاریف و ادبیات نظری

مفهوم لغوی حاشیه نشینی

در فرهنگ عمید، حاشیه در لغت به معنای کنار هر چیز و کنایه از کسان و اطرافیان آمده است. اصطلاح حاشیه نشینی با تعبیری همچون اسکان غیررسمی، سکونت گاه های خودرو و زاغه نشینی تقریباً مترادف است (یاوری، ۱۳۸۳: ۶۱۲).

تعاریف مختلف حاشیه نشینی

زاهدانی، حاشیه نشینی زائیده وجود ویژگی نابرابری در روابط اجتماعی مسلط بر جامعه است. شدت اختلاف بین سکونت گاه ها که باعث می شود عده ای شهرنشین و عده ای روستانشین و عده ای دیگر حاشیه نشین شوند، که این شدت اختلاف بستگی به میزان شدت در تمرکزگرایی روابط اجتماعی دارد. هرچه از میزان تمرکزگرایی کاسته شود از گسترش و شدت اختلاف بین انواع سکونت گاه ها کاسته می گردد (زاهدانی، ۱۳۶۹: ۲۳-۲۵).

هیراسکار^۱ معتقد است که منطقه حاشیه نشین منطقه ای است که فقر در چهره آن شدیداً نمایان است و میزان زادوولد و مرگ و میر کودکان و نوزادان و اعمال نامشروع، جرم و بزهکاری جوانان، ناهنجاری ها و مرگ و میر عمومی در آن بالاست به طوری که چنین مکانی معرف وضعیتی جهنم گونه در روی زمین است (هیراسکار، ۱۳۷۶: ۱۰۸).

1. Hiraskar, G.K

دیدگاه‌های حاشیه‌نشینی

۱- دیدگاه‌های کارکردگرایان (لیبرالیستی)

این دیدگاه عمدتاً خاص کشورهایی که با نظام اقتصاد آزاد اداره می‌شوند، به‌ویژه ایالات متحده آمریکا است. این دیدگاه‌ها تحت‌تأثیر فلسفه پوزیتیویسم قرار دارند و از بررسی سطحی علل و عوامل مختلف تجاوز نمی‌کنند؛ این امر شاید ناشی از تعهدی باشد که علم (به مفهوم جدید آن) نسبت به نظام سرمایه‌داری و طبقات حاکم و حاکمیت کشورهای کانونی برعهده گرفته است. بسیاری از محققان لیبرالیست که از معتقدان و مبلغان مکتب کارکردگرایی هستند؛ علت عمده حاشیه‌نشینی را ناشی از کارکرد جاذبه‌های شهری و دافعه‌های روستایی به‌شمار می‌آورند. به نظر آن‌ها افزایش جمعیت یکی از علل مهمی است که زمینه را برای مهاجرت مازاد نیروی کار روستایی فراهم می‌آورد. «عدم دسترسی مهاجرین به مشاغل اقتصادی شهری، همراه با فقر اقتصادی و عدم تخصص آن‌ها موجب می‌شود که آن‌ها مجبور شوند آلودگی‌ها و زاعه‌هایی را که در اغلب موارد، فاقد هرگونه تسهیلات شهری از قبیل آب و برق و تلفن است، برای زندگی برگزینند.

برخی دیگر از کارکردگرایان به عوامل دیگری، غیر از افزایش جمعیت تأکید نموده‌اند، به‌عنوان مثال هوم عوامل فیزیکی، مانند زمین‌های رها شده و اراضی نامناسب شهری، و آبرامز^۱ بالا بودن قیمت زمین و مسکن و برخی دیگر عوامل اقلیمی را زمینه‌ساز هجوم مهاجران به مناطق خاصی از شهرها و ایجاد حاشیه‌نشینی و زاعه‌نشینی می‌دانند (شکویی، ۱۳۶۵: ۵۸).

۲- دیدگاه ساختارگرایان (وابستگی)

رادیکالیست‌ها عمدتاً از دیدگاه اقتصاد سیاسی به مسائل می‌نگرند، اگرچه در قبول این اصل حاشیه‌نشینی در کشورهای در حال توسعه، نتیجه مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ است، با لیبرالیست‌ها هم عقیده هستند؛ لیکن برخلاف لیبرالیست‌ها، این مهاجرت‌ها را ناشی از خصوصیات کارکردهای شهرها نمی‌دانند، بلکه ساختار اقتصادی نابسامان کشورهای در حال توسعه را که ناشی از ادغام کشورهای مزبور در نظام اقتصادی و تجارت جهانی

1. Abrams

است، در این امر دخیل می‌دانند. تحلیل گران اقتصاد سیاسی معتقدند: هنگامی که مناطق دارای اقتصاد معیشتی به جرگه بازار وارد می‌شوند تولیدات بومی جای خود را غالباً به یکی دو محصول عمده خواهند داد و جمعیت زیادی به علت دگرگونی ساخت‌های تولیدی، به صورت نیروی کار آزاد شده درآمده و موج‌های عظیم مهاجرتی را موجب می‌شوند (سینجر، ۱۳۵۸: ۹۲).

دیدگاه نوسازی که در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ به‌عنوان رویکردی غالب در ادبیات علوم اجتماعی مطرح شد، یکی از عوامل مهم برهم ریختن ساختار اقتصاد سنتی و رشد شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌رود. به موجب این دیدگاه، «پیوندی تنگاتنگ بین شهری شدن و توسعه وجود دارد؛ به گونه‌ای که توسعه یافتگی را مترادف با شهری شدن در نظر می‌گیرند (ازکیا، ۱۳۸۸؛ ۵۵ و ۸۷). به‌طور کلی می‌توان گفت: تحلیل گران اقتصاد سیاسی با اعلام این شعار که: ساختار درونی کشورهای جهان سوم بخشی از نظام جهانی تولید و مصرف است، سعی می‌کنند نقش عوامل ساختاری در مشکلات شهری و از جمله حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی را تبیین نمایند.

مارشال کلینارد^۱ معتقد است که زاغه‌نشینی بر اثر رشد شهرها حاصل می‌آید؛ به این صورت که در مراحل اولیه رشد، مرکز شهرها محل سکونت افراد طبقه بالاست، اما به تدریج با گسترش مناطق تجاری و صنعتی در این محل، آن‌هایی که وضع بهتری دارند، از مرکز شهر به سمت خارج حرکت کرده، دور از مرکز شهر زندگی می‌کنند. متعاقب آن کارگران و گروه‌های فقیر و کم درآمد به این منطقه مرکزی می‌آیند و ساکن آن می‌شوند. از آن‌جا که مالکان اجاره کمی جهت تعمیر و نگهداری ساختمان‌ها دریافت می‌کنند، این مناطق، شلوغ و خراب شده و به زاغه تبدیل می‌شود (کلینارد، ۲۰۰۱: ۱۸). لوئیس ورت^۲ و برجس^۳ نیز با طرح نظریه منطقه‌ای معتقدند: در جریان توسعه شهر، مناطقی با کارکردها و ویژگی‌هایی به وجود می‌آید و در آخرین مرحله رشد، منطقه اعیان‌نشین شکل می‌گیرد (بارگز، ۱۹۶۷: ۴۷). البته لازم به ذکر است که این نظریات بیشتر با خصوصیات شهرهای کشورهای پیشرفته مطابقت دارند که حومه‌های شهرها بهتر از مرکز شهرند؛ در حالی که در اغلب شهرهای جهان سوم وضع برعکس است.

1. Clinard, M
2. Wirth, L
3. Burges

در هر صورت به نظر می‌آید که حاشیه‌نشینی انزوای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ساکنان خود را به همراه دارد و با عوارضی چون رواج بیکاری و انحرافات همراه است. در دید اول، حاشیه‌نشینان فقیر در گذران زندگی خود دچار مشکل هستند. پس به ناچار محتاج درآمد تمام اعضای خود، از جمله کودکان هستند.

۳- دیدگاه‌های جامعه‌گرایان جدید

در این دیدگاه، اسکان غیررسمی و پیدایش گروه‌های حاشیه‌ای و فقیر در جامعه‌های شهری کشورهای جهان سوم را ناشی از عملکرد روند طبیعی تضاد میان کار و سرمایه می‌دانند و پیامد قهری عملکرد قوانین حاکم بر نظام اقتصاد سرمایه‌داری، یعنی تمرکز و انباشت سرمایه، رشد ناموزون اقتصادی و بروز تضادهای اجتماعی (تضاد بین روستائیان زمین‌دار و بی‌زمین، تضاد بین زندگی شهری و روستایی، تضاد طبقاتی و...) می‌دانند؛ بنابراین در جریان تحولات ناهماهنگ جامعه سرمایه‌داری و بروز تضادها و مشکلات اجتماعی، از جمله پیدایش حاشیه‌نشینی در شهرهای بزرگ اجتناب‌ناپذیر است (حاج یوسفی، ۱۳۸۲: ۱۸).

امنیت پایدار شهری

مفهوم لغوی امنیت^۱

ریشه امنیت از زبان عربی گرفته شده و تقریباً با مفهومی یکسان در زبان فارسی مورد استفاده قرار می‌گیرد. امنیت از کلمه امن می‌آید که به معنی آرامش یافتن، بیمناک نبودن و نترسیدن است در فرهنگ معین، امنیت به معنای ایمن شدن و در امان بودن تعریف شده است (معین، ۱۳۶۰: ۱۵۷). امنیت، مصونیت و نداشتن بیم و احساس تهدید نسبت به منافع اساسی است. امنیت، مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت است و در مورد افراد به معنی آن است که مردم هراسی و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیافتند و هیچ عاملی حقوق مشروع آنان را تهدید ننماید (عمید زنجانی، ۱۳۶۸: ۵۲).

1. security

تعاریف امنیت

در فرهنگ آکسفورد این واژه را با عبارت زیر تعریف کرده است: «شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نبوده یا از خطر محافظت می شود» (کینگ و موری، ۱۳۸۳، ص. ۷۸۷). تعاریف مندرج در فرهنگ لغات درباره مفهوم کلی امنیت، بر روی «احساس آزادی از ترس» یا «احساس ایمنی» که ناظر بر امنیت مادی و روانی است، تأکید دارند (ماندل، ۱۳۸۷: ۴۶). برژینسکی معتقد است: امنیت عبارت است از وجود شرایطی برای حفظ و برقراری اقداماتی که کشور را از نفوذ دشمن مصون نگه می دارد. باری بوزان^۱ امنیت را رهایی از هر نوع خطر و تهدید می داند. آرنولد والفرز^۲ می گوید: امنیت از نظر عینی و شهودی یعنی عدم وجود تهدیداتی که ارزش های حیاتی را به خطر می اندازد و از نظر ذهنی یعنی نبود هیچ هراسی علیه ارزش های مذکور (پلیس، ۱۳۷۸: ۲۲). ماندل^۳ با توجه به فرهنگ علوم رفتاری دو معنا از این واژه را مطرح می کند: یک «حالتی که در آن ارضای احتیاجات و خواسته های شخصی انجام شود» و دوم «احساس ارزش شخصی، اطمینان خاطر، اعتماد به نفس و پذیرشی که در نهایت از سوی طبقه های اجتماعی نسبت به فرد اعمال می شود» (ماندل، ۱۳۸۷: ۴۴).

امنیت پایدار

امنیت پایدار امنیتی است که همه عوامل به طور پیوسته به کار گرفته می شوند تا ارزش های اساسی مورد هجوم واقع نشوند و در صورت وقوع تهاجم اعم از فرهنگی، اقتصادی سیاسی یا نظامی این ارزش ها فدای کسب صلح نگردند و از آن ها دفاع شود (محمدنژاد، ۱۳۷۸: ۳۶).

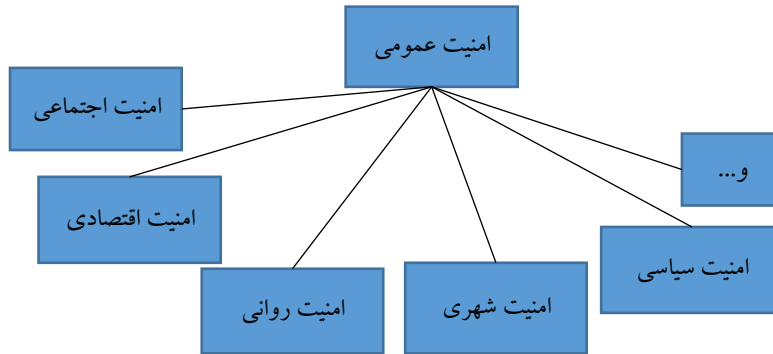
سطوح امنیت

امنیت فردی، حالتی است که به موجب آن فرد در پناه قانون و برخوردار از حقوق شهروندان از هرگونه تهدید و تعرض و تعدی دیگران می تواند از مجاری قانون و در محاکم صالحه احقاق حق کند (کارگر، ۱۳۸۶: ۱۴۱).

1. Buzan, B
2. Wolfers, A
3. Mandel

امنیت عمومی، واژه امنیت عمومی معادل امنیت داخلی است. امنیت عمومی، مصونیت جامعه در برابر عوامل تهدید کننده جان، مال و آبروی آنان است. برخی نیز امنیت اجتماعی را معادل امنیت عمومی می‌دانند. صفوی معتقد است: امنیت اجتماعی عبارتست از آرامش و آسودگی خاطری که هر جامعه موظف است برای اعضای خود ایجاد نماید (صفوی، ۱۳۸۱: ۳۲). از این نظر امنیت شغلی، امنیت فضایی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی و اداری زیرمجموعه امنیت اجتماعی به‌شمار می‌آیند. بدین ترتیب برقراری امنیت و نظم پایدار و تحکیم اقتدار و ثبات اجتماعی، رشد فضایل اخلاقی، انسانی و ارزش‌های والایی اسلامی، حفاظت از آزادی و حقوق مشروع فردی و اجتماعی و بالاخره ایجاد رضایت‌مندی عمومی و از میان بردن هرگونه ترس و هراس در میان مردم از مهم‌ترین اهداف سیاست امنیت عمومی است (روحانی، ۱۳۸۰: ۹).

بسیاری از ناامنی‌های داخلی هر کشور، منحصر به ناامنی سیاسی و یا نظامی نمی‌باشد بلکه ناشی از ناسازگاری افراد، انحرافات و آسیب‌های اجتماعی از جمله قتل، غارت، تجاوز به عنف یا مال افراد می‌باشد به همین جهت در واحد خرد، می‌بایست به مطالعه آن پرداخت (کازمی‌پور، ۱۳۷۵: ۸۰). اگرچه برخی را اعتقاد بر آن است که وقتی از بعد داخلی امنیت صحبت می‌کنیم، روی سخن صرفاً متوجه مخالفان داخلی نظام می‌شود؛ اما این امر با آن چه معطوف به زندگی شهروندان است مانع‌الجمع نبوده و در واقع می‌توان ادعا نمود که هر یک بر جنبه‌ای از این مفهوم تأکید دارند. به بیان دیگر عدم کنترل جرایم یا تکرار آشوب‌های خیابانی و عدم استمرار نظم و قانون نیز به نوعی به فروپاشی نظام و ساقط شدن حاکمیت می‌انجامد. در عین حال برای تمایز مشخص و تفکیک روشن این مرزها از واژه «**امنیت عمومی**» استفاده شده است. براین اساس می‌توان گفت؛ امنیت عمومی مساوی با امنیت داخلی نیست، گرچه بزرگ‌ترین زیر مجموعه آن را تشکیل می‌دهد (نویدینیا، ۱۳۸۵: ۵۶). حیطه امنیت عمومی نیز به تبع نیازهای امروز، گسترده شده و از کشف جرم و مقابله با جرایم به حوزه‌هایی چون پیشگیری از جرم، مشاوره و مددکاری کشانده شده است. همچنین در کنار پلیس دولتی، محله، پلیس خصوصی، پلیس خود اتکاء و غیره شکل گرفته‌اند (نویدینیا، ۱۳۸۵: ۵۶-۵۷). امنیت عمومی به شیوه‌های گوناگونی تقسیم‌بندی شده است از قبیل امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی، امنیت روانی، امنیت قضایی و غیره که در نمودار ذیل نشان داده شده است.

شکل ۱. امنیت عمومی و زیر شاخصه های آن
 مأخذ: (اعظمی و دیگران، ۱۳۸۷: ۷۹)

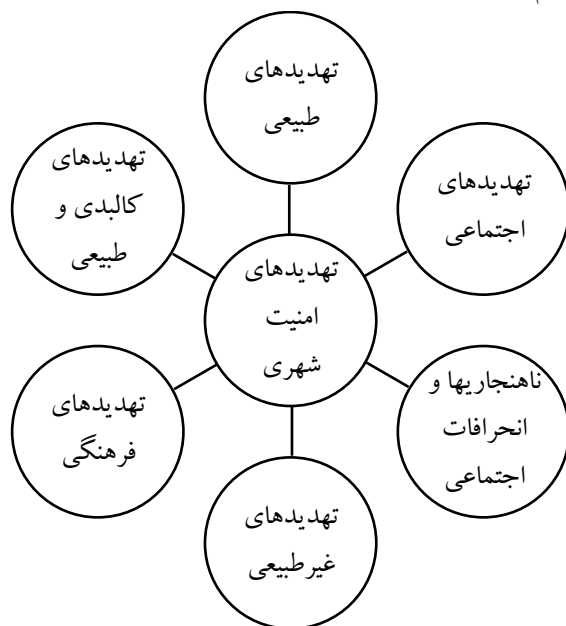
بنابراین؛ هدف امنیت عمومی، برقراری امنیت و نظم پایدار، تحکیم اقتدار و ثبات اجتماعی، رشد فضایل انسانی و ارزش های والای اسلامی، حفاظت از آزادی و حقوق فردی و جمعی و بالاخره ایجاد رضایت عمومی و از میان بردن هرگونه ترس و هراس در میان مردم می باشد (روحانی، ۱۳۸۰: ۹). یکی از زیر شاخصه های امنیت عمومی، امنیت شهری می باشد.

امنیت شهری

امنیت شهری از بحث های علمی، فنی، کاربردی و اداری مهمی است که اکنون به صورت یک موضوع میان دانشی و فرادانشی جامع اکنون نگر در چارچوب جامعه شناسی شهری، حقوق جغرافیا، علوم انتظامی - امنیتی و نظایر آن ها بررسی می شود.

مفهوم امنیت شهری نیز همانند مفهوم امنیت از طریق اضرار و تهدید کننده های محیط شهری به معنی عام آن (ساختمان، انسان ها، فضاها و ...) قابل تعریف، سنجش و ارزیابی است (حسینی، ۱۳۹۰: ۳۳) که این تهدیدها را می توان از جنبه های مختلف تقسیم بندی کرد مانند طبیعی (زمین لرزه، سیل، طوفان و ...)، غیر طبیعی (انواع آلودگی ها؛ آب، هوا، محیطی، بصری، حملات تروریستی و بمب گذاری در فضاهای شهری، انواع فساد، رشوه خواری و ...)، فرهنگی (بی بندوباری، بی توجهی به هنجارها و ارزش ها و ...)، کالبدی و محیطی (نابسامانی بافت های شهری، آلودگی و نامناسب بودن معابر، گذرها و ...) و یا انواع دیگر (رضوان، ۱۳۸۵: ۵۲). همان طور که مشاهده می شود تقسیم بندی آقای رضوانی از تهدیدهای شهری بسیار جامع می باشد

و استفاده از آن در پژوهش حاضر مفيد خواهد بود. اين تقسيم‌بندي را می توان به صورت شكل زير نشان داد كه به درك مفهوم امنيت شهري كمك می كند.

شكل ۲. تقسيم‌بندي تهديد‌های امنيت شهري
مأخذ: رضوان، ۱۳۸۵: ۵۲

بر اين اساس در مطالعات و پژوهش‌های شهري، همواره امنيت به عنوان يکي از معيارهای اصلي کيفيت و از شاخص‌های مهم سنجش کيفيت زندگي شهري، مورد توجه صاحب‌نظران قرار گرفته است. و امروزه معيار امنيت ساکنان شهر با عدم هراس و اضطراب آن‌ها از تأسيسات، راه‌ها، ساختمان‌ها، اتفاقات غير مترقبه كه امکان وقوع آن‌ها در شهر وجود دارد مورد سنجش قرار می گيرد (شيعه، ۱۳۶۹: ۴۴).

در اين تحقيق کاربرد امنيت، معطوف به تحليل امنيت شهروندان در برابر تهديدات محيطی، اقتصادی و اجتماعی است كه در حوزه امنيت داخلي مورد بررسی قرار می گيرد. همچنين ملاحظات امنيتی نیز مشتمل بر ملاحظات امنيت محيطی، امنيت اقتصادی و امنيت اجتماعی است كه به ارائه الگویی برای امنيت پايدار شهري منتهی خواهد شد.

دیدگاه‌های امنیت

به طور کلی تاکنون دو دیدگاه مشخص در مورد امنیت داده شده است که احتمالاً در درون هر یک از آن‌ها گرایش‌های مختلفی نیز وجود دارد:

۱- **دیدگاه کلاسیک** (سنتی)، این دیدگاه از ابتدای پیدایش مفهوم امنیت تا اوایل دهه ۱۹۶۰ یعنی دوران کم‌رنگ شدن اولیه جنگ سرد، بر منابع و متون ملی حاکم بوده است در این دیدگاه، امنیت ملت و کشور در چارچوب امنیت نظامی منحصر شده بود.

۲- **دیدگاه نوین** (جدید)، تا چند دهه پیش، مقوله امنیت دارای محدودیت‌هایی بود و مسائل امنیتی یک کشور معمولاً در چارچوب سخت‌افزار نظامی در نظر گرفته می‌شد. این تفکر باعث بروز جنگ‌ها و درگیری‌های مسلحانه و در نهایت، به خطر افتادن امنیت بخش‌های وسیعی از جهان شد. اما با ارتباط بیش تر ملت‌ها و پیشرفت دانش‌ها، این دیدگاه به خاموشی گراییده و دیدگاه دیگری به بازار دانش راه یافت که می‌توان ویژگی‌های این رهیافت نو را به شرح زیر بیان کرد:

الف: امنیت ملی کاملاً مترادف با امنیت نظامی نیست.

ب: تهدید نظامی تنها عامل تهدید امنیت ملی نبوده و در برخی مواقع ممکن است جزء اولویت‌های اولیه قرار نگیرد.

ج: برای مقابله با تهدید امنیت ملی، صرفاً نظامی نیست و در شرایط کنونی، اقتصاد از اهمیت روزافزونی برخوردار شده است.

د: محیط داخلی نسبت به محیط بین‌المللی تأثیر بیشتری بر امنیت و یا عدم امنیت کشورها دارد (فصلنامه امنیت ملی، شماره ۳: ۱۶۳).

مبنای نظری تحقیق

نظریه مهاجرت

با رشد شهرنشینی تحولات پدید آمده در جوامع روستایی، خانوارهایی برای زندگی و کار در شهرها و جوانان آن جوامع به جهت گرایش به سمت سبک جدیدی از زندگی که دنیای جدید نوید می‌داد، سکونت‌گاه خود را ترک کردند و به سوی شهرها روان شدند. عمده آنان چون به سبب شرایط نامناسب مادی و اجتماعی مهاجرت به شهرها را برگزیده بودند قادر به خرید زمین در محدوده‌های رسمی شهرها نبودند، پس در حاشیه یا اطراف شهر و خارج از محدوده‌های رسمی به ساخت آلونک‌ها، زاغه‌ها و حلبی‌آبادها مبادرت ورزیدند. این مهاجرت و سکنا گزیدن در ابتدا در حاشیه‌ی چسبیده به شهر شکل گرفت و بعدها با ساخت و ساز آلونک‌هایی که از شهر فاصله داشتند، همراه بود. در پی مهاجرت بی‌رویه، حاشیه‌نشینی در نواحی پیرامون شهرها به وجود آمده است. به دنبال هجوم مهاجران به حاشیه کلان‌شهرها به هم ریختگی انضباط اجتماعی و اخلاقی فقر و گرفتاری اقتصادی و در نهایت امنیت اجتماعی در معرض خطر قرار گرفته است. از نظر مکتب شیکاگو موج مهاجرت‌های بی‌رویه و نبود سازماندهی حرکت جمعیت عامل مهمی در پیدایش تمرکزهای جمعیتی و اشاعه بزهکاری‌های شهری بوده است. مهاجران اغلب برای به دست آوردن زندگی بهتر به سمت شهرها کوچ کرده‌اند؛ ولی به علت عدم تمکن مالی و همچنین نداشتن سرمایه، مهارت و تحصیلات نتوانسته‌اند جذب اقتصاد شهر شوند در نتیجه به حاشیه‌ها رانده شده‌اند این افراد قشر فقیری را تشکیل می‌دهند که با عوارضی چون بهداشت ناکافی، انحرافات، بی‌کاری و بزهکاری سروکار دارند. از آنجا که این گروه پس از مهاجرت به شهر به سختی می‌توانند خود را با قوانین و شرایط زندگی شهری و از همه مهم‌تر فرهنگ آن سازگار نمایند. در دام عوامل مخرب اجتماعی گرفتار می‌آیند. در نتیجه آن‌ها با زمینه‌های بزهکاری، نابرابری، عدم بهداشت، تعارض، فقر و بیکاری سروکار دارند.

علل مهاجرت

تفاوت‌ها: این نظریه به تئوری جذب و دفع و یا رانش و کشش معروف است، توسط «رانیلی و لی» مطرح می‌شود، این دو معتقدند که مهاجرت و جابه‌جایی به علت محدودیت‌های روستایی از یک طرف و برتری‌های شهری از سوی دیگر شکل می‌گیرد و تا زمانی که این دو به توازن نرسد این روند ادامه خواهد یافت.

۱- **رکودی:** این نظریه توسط «آرتور لویس و رانیس» مطرح می‌شود، این دو معتقدند شرایط رکودی، دوره‌ای از حیات اقتصاد جامعه است که به صورت افزایش تدریجی جمعیت روستا در مقابل ثبات یا محدودیت مساحت زمین‌های زیر کشت و حجم تولید و منابع روستایی تجلی می‌کند. بنابراین، جمعیت مازاد بخش کشاورزی که بر اثر زاد و ولد و عدم بازدهی کافی این بخش در روستا پدید می‌آید جهت تأمین معیشت و اشتغال به مهاجرت به شهرها اقدام می‌نمایند.

۲- **تغییرات ساختی:** این نظریه توسط «مایکل تودارو» و جمعی دیگر مطرح می‌شود، آنان معتقدند، عوامل به وجود آورنده مهاجرت، عوامل تغییردهنده و دگرگون‌کننده هستند که این عوامل از به کار گرفتن شیوه‌ای صنعتی - شهری (مانند تغییر شیوه تولید) در هر منطقه ناشی می‌شوند. بدین معنی که مثلاً با به کارگیری ماشین‌آلات و ادوات و فن‌آوری برتر در تولیدات کشاورزی و روستایی، خود به خود بخشی از جمعیت روستایی فعال در این بخش آزاد خواهند شد، و چنانچه زمینه‌های لازم در جهت اشتغال آنان در فعالیت‌ها و صنایع جنبی کشاورزی و یا مشخصاً در بخش صنعت و خدمات روستایی اندیشیده نشده باشد، راهی جز مهاجرت برای آنان باقی نخواهد ماند (پاپلی یزدی و رجبی، ۱۳۸۲: ۲۲۸).

نظريه مهاجرت و ارتباط آن با امنيت

مطالعات زيادی در کشورهایی مختلف به دليل تعدد و افزايش خشونت شهري صورت گرفته است که به نظر می‌رسد پديده مهاجرت روستا- شهري از قديمی‌ترين تزهایی است که درباره توجیه دلایل خشونت شهري عنوان شده است. کورنلیوس وین^۱ فرآیند احتمال ایجاد خشونت‌های شهري را با منشاء مهاجرت روستایی توصیف می‌کند که در سه شکل زیر مشاهده می‌شود:

شکل الف

مهاجرت شتاب‌زده روستا به شهر ← احساس محرومیت نسبی ← فعالیت رادیکال سیاسی ← خشونت

شکل ب

مهاجرت شتاب‌زده روستا به شهر ← درهم شکستن گروه نخستین ← سردرگمی و ناهنجاری
← جنبش‌های رادیکال ← خشونت

شکل ج

شکل ۳. فرآیند خشونت شهري

منبع: (فکوهی، ۱۳۸۳: ۲۸۵)

نظريه توسعه پایدار شهري

نظريه توسعه پایدار شهري، حاصل بحث‌های طرفداران محیط زیست درباره مسائل زیست‌محیطی به خصوص محیط زیست شهري است، که به دنبال نظريه «توسعه پایدار» برای

1. wayen

حمایت از منابع طبیعی ارائه شد. در این نظریه موضوع نگهداری منابع برای حال و آینده از طریق استفاده بهینه از زمین و وارد کردن کمترین ضایعات به منابع تجدید ناپذیر مطرح است، نظریه توسعه پایدار شهری موضوع های جلوگیری از آلودگی های محیط شهری و ناحیه ای، کاهش ظرفیت های تولید محیط محلی، ناحیه ای و ملی، حمایت از بازیافت ها، عدم حمایت از توسعه زیان آور و از بین بردن شکایت میان فقیر و غنی را مطرح می کند. همچنین راه رسیدن به این اهداف را با برنامه ریزی های شهری، روستایی، ناحیه ای و ملی که برابر قانون، کنترل کاربری ها و کنترل بیشتر در شهر و روستا می داند. این نظریه پایداری شکل شهر، الگوی پایدار سکونت گاه ها، الگوی مؤثر حمل و نقل در زمینه مصرف سوخت و نیز شهر را در سلسله مراتب ناحیه شهری بررسی می کند، زیرا ایجاد شهر را لذت شهرنشینان می داند (زیاری، ۱۳۷۹: ۱۷-۱۸).

با بررسی نظریه توسعه پایدار شهری در می یابیم که اصول چهارگانه محیط، وقایع آینده، عدالت و مشارکت در توسعه شهری باید مورد توجه قرار گیرد. به نحوی که چهار اصل استراتژیک برای توسعه شهری و ساماندهی محیط تأثیر مهمی خواهد داشت، کاربری زمین، معماری، آثار تاریخی ساختارهای اقتصادی و تسهیلات عمومی در توسعه پایدار مورد بررسی قرار می گیرد. در توسعه شهری پایدار، شهر به مرکزی برای سرزندگی، فرصت و ثروت بدل می شود. در این میان به اصولی نیاز است که بتواند کارآمدترین استفاده ممکن را از شهر داشت.

نظریه توسعه پایدار شهری و ارتباط آن با امنیت

در توسعه پایدار شهری کیفیت زندگی انسان در فضای شهری محور قرار می گیرد به طوری که تداوم زندگی شهروندان توأم با بالندگی و رفاه اجتماعی باشد و به پایداری محیط شهری آسیب نرسد. نقطه قوت نظریه توسعه پایدار توجه به ارتباط و برقراری رابطه میان عناصر و اجزاء توسعه به شکل منطقی و معقول است که می تواند موجب حفظ و بقای توسعه شود. امنیت مفهومی ذهنی و نسبی است که بر پایه اصول متعدد در یک جامعه پدیدار و استمرار می یابد. در نگرش های سنتی به مقوله امنیت اغلب کاربرد نظامی و تهدید محوری مورد توجه بوده، در حالی که در مطالعات امنیتی انتقادی و جامع نگر امروز، گروه های اجتماعی می توانند نه تنها از ناحیه ابزار نظامی بلکه از طریق عوامل محیطی یا اقتصادی مورد تهدید قرار گیرند و این عوامل می توانند به نوبه خود

یکپارچگی یا استقلال سیاسی یک کشور را مورد تهدید قرار دهند. نظریه پردازان زیادی به بروز ناپایداری امنیتی در نتیجه عدم تحقق مؤلفه‌های توسعه پایدار توجه کرده‌اند. پاپل در کتاب «شهرهای بی‌قاعده» می‌نویسد: مشکلات محیطی و اجتماعی که با توسعه شهری در طی زمان به وجود می‌یابد ممکن است به خطرات و تهدیدات امنیتی برای ثبات جامعه شهری منجر شود (پاپل^۱، ۱۹۹۹: ۸۶). فیکرو هرگونه ناهنجاری در فضای شهری را مقدمه ناامنی به‌شمار آورده و انبوهی جمعیت جوان در شهرهای بزرگ را خطری برای امنیت پایدار شهری می‌داند. به نظر وی مسائل عمده کلان‌شهرها مهاجرت فزاینده روستا-شهری و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ، حاشیه‌نشینی و جمعیت فقیر شهری است که می‌تواند به ناپایداری امنیتی منجر شود (فیکرو^۲، ۱۹۷۱: ۳۴۴). لدنی و دیگران توسعه پایدار و امنیت اجتماعی را دو پدیده‌ی اجتماعی در تعامل با یکدیگر می‌دانند و نتیجه می‌گیرند که تحقق رشد و توسعه جز در سایه امنیت میسر نمی‌گردد و تنها در این صورت است که امنیت بستر مناسبی برای استمرار رشد و توسعه می‌شود (لدنی و دیگران، ۱۳۸۲: ۴۱). پیران ناپایداری امنیتی در کلان‌شهرها را معضل مسکن، آنومی اجتماعی و ظهور اجتماعات اسکان غیررسمی (حاشیه‌نشینی) معرفی نموده است (پیران، ۱۳۸۱: ۱۴۵). شهر پایدار، همان شهر امن می‌باشد و تنها در سایه امنیت شهری است که مأمّن و آسایشگاهی برای انسان فراهم می‌شود و تمامی نیازهای ساکنین شهر فراهم می‌شود. از سوی دیگر، یکی از پیامدهای مثبت توسعه در هر جامعه‌ای کاهش بزهکاری و آسیب اجتماعی است.

امروزه پایداری حیات بشر به وسیله مجموعه‌ای از عوامل تهدید می‌شود، تحول فناوری، پویایی اقتصادی، رشد شتابان جمعیت و آسیب‌های محیط طبیعی از جمله این عوامل می‌باشد. با اوج گرفتن نگرانی از عواقب فعالیت‌های انسانی برای جوامع، به دنبال نظریه پایداری برای حمایت از محیط شهری، نظریه توسعه پایدار شهری مطرح گردیده است (حسن پور، ۱۳۸۹: ۹۱). آنچه در این نوشتار مبنای کار قرار گرفته است این تعریف توسعه پایدار می‌باشد: توسعه پایدار، گونه‌ای از توسعه شهری است که تنها به تعادل‌های زیست‌محیطی محدود نبوده بلکه لازمه آن پایداری اجتماعی-اقتصادی و خدمات‌رسانی و امنیت اجتماعی است (خاکپور و باوان پوری، ۱۳۸۸: ۱۸۸). ضرورت پرداختن به مقوله امنیت در چارچوب توسعه پایدار از آنجایی مهم می‌نماید که اصولاً

1. pile
2. fickro

توسعه و امنیت رابطه متقابل و دوسویه دارند، هریک به دیگری محتاج است و درعین حال هر یک می تواند مانعی بازدارنده برای دیگری باشد. نوژاد با تأکید بر رابطه امنیت و توسعه، شرایط لازم برای توسعه پایدار شهری را شامل برقراری امنیت داخلی، برقراری آزادی و سیاست خارجی مناسب می داند و معتقد است امنیت، فرهنگ توسعه است (نوژاد، ۱۳۷۷: ۱۸۷). به این ترتیب پژوهش های تجربی، از جمله در ایران نشان می دهند که به موازات تحقق توسعه، بزهکاری ها و آسیب های اجتماعی کاهش می یابد (بابایی فرد، ۱۳۸۹: ۴۵).

نظریه محرومیت نسبی^۱ و ارتباط آن با امنیت

نامنی های اجتماعی مانند اغتشاشات و شورش، توجه بسیاری از تحلیل گران و تصمیم گیران را در سراسر جهان به خود جلب کرده است. از جمله این تحلیل گران، دانشمندان علوم اجتماعی هستند که با دیدگاه های مختلفی به تجزیه و تحلیل این پدیده پرداخته اند در این میان، دیدگاه محرومیت نسبی، یکی از معروف ترین آن هاست (حسینی، ۱۳۷۵: ۱۲۹). مفهوم محرومیت نسبی را اولین بار در دهه ۱۹۴۰، نویسندگان کتاب «سرباز آمریکایی» به کار بردند. آن ها از این مفهوم برای نشان دادن احساسات فردی استفاده می کنند که فاقد منزلت یا شرایطی است که به اعتقاد خویش باید داشته باشد، معیار چنین شخصی مراجعه به داشته های اشخاص یا گروه های دیگر است. این مفهوم همچنین توسط جامعه شناسان جودیس بلاو^۲ و پیتربلاو^۳ (۱۹۸۲) مطرح شده است. آن ها مفاهیمی را از تئوری آنومی با مفاهیمی که در مدل های بی سازمانی اجتماعی یافت شده است، ترکیب کرده اند و بر همین اساس معتقدند که افراد طبقات پایین ممکن است هنگام مقایسه شرایط زندگی خود با افراد ثروتمند، احساس محرومیت نمایند. این احساس محرومیت منجر به احساس نارضایتی گردیده و عدم اعتماد را در آن ها پرورش می دهد و در نتیجه شانس پیشرفت آن ها از معیارهای مشروع مسدود می گردد و احساس ناتوانی را به وجود می آورد، که دشمنی و پرخاشگری و سرانجام خشونت و جرم را به دنبال خواهد داشت. به طور کلی، در تعریف مفهومی، محرومیت نسبی عبارت است از اختلاف منفی میان انتظارات مشروع و واقعیت (رابرت گر، ۱۳۷۷: ۵۴). نظریه محرومیت نسبی برای تشریح خشونت ها، ناآرامی ها در مطالعات اجتماعی کاربرد

1. relative deprivation

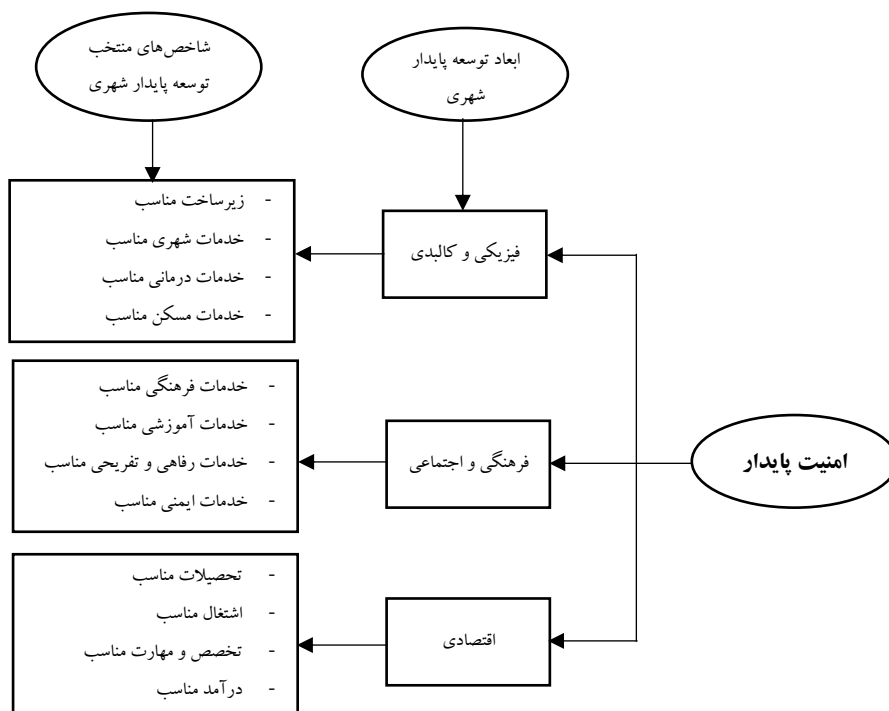
2. Blav, J

3. Blav, P

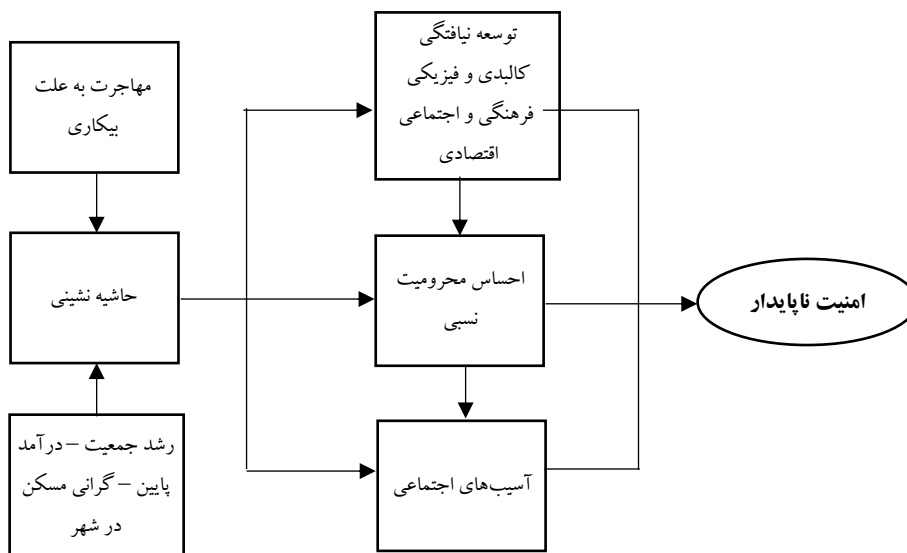
زيادی دارد. بر اين اساس اين رویکرد، نارضائيتی و شورش هنگامی صورت می‌گیرد که مردم به اين نتیجه برسند که کمتر از آنچه حق‌شان است، دريافت می‌کنند. به نظر تد رابرت گر محرومیت نسبی (اعم از فردی یا جمعی) نتیجه احساس وجود شکاف غير قابل تحمل میان توقعات ارزشی و قابلیت‌های ارزشی است. الیورت ارنسون نیز تأکید می‌کند انقلاب‌ها و شورش‌ها توسط مردم محروم آغاز نمی‌شود، بلکه توسط مردمی آغاز می‌شود که تازه سر بلند کرده‌اند و با مقایسه وضعیت خود و دیگران متوجه بی‌عدالتی‌های حاکم بر شرایط زندگی خود می‌شوند (مقصودی، ۱۳۸۰: ۲۰۴).

مدل تحقیق

با توجه به بررسی‌هایی که در این فصل و پیشینه تحقیق (در فصل اول) صورت گرفته برای ادامه روند تحقیق مدل مفهومی زیر با مبنا قراردادن نظریه‌های مهاجرت، حاشیه‌نشینی، توسعه پايدار شهری، محرومیت نسبی طراحی و مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شکل ۴. مدل مفهومی امنيت پايدار در مناطق حاشيه نشين

شکل ۵. مدل مفهومی امنیت ناپایدار در مناطق حاشیه نشین

یافته های تحقیق

الف) مؤلفه آسیب های اجتماعی

جدول ۱: نتایج حاصل از پاسخ های نمونه مورد بررسی به سؤال های مؤلفه آسیب های اجتماعی

ردیف	سؤال ها	گزینه ها (درصد)					میانگین	انحراف معیار
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۱	خرید، فروش و مصرف مواد	۰	۷	۱۴	۵۱	۲۸	۴	۰/۸۴۵
۲	خرید، فروش و مصرف مشروبات الکلی	۰	۰	۳۰	۳۳	۳۷	۴/۰۷	۰/۸۲۸
۳	کودکان کار	۵	۵	۳۵	۴۲	۱۴	۳/۵۶	۰/۹۵۹
۴	کودک آزاری	۵	۱۹	۳۵	۳۵	۷	۳/۲۱	۰/۹۸۹
۵	دختران فراری	۷	۱۴	۲۶	۳۱	۲۱	۳/۴۵	۱/۱۹۴

تبيين و تحليل شاخصه‌های امنيت پايدار در مناطق حاشيه نشين كلان شهر تهران (مورد مطالعه اسلامشهر)

انحراف معیار	میانگین	درصد) گزینه‌ها					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۱/۱۹۷	۳/۲۶	۱۴	۳۵	۲۳	۱۹	۹	زنان خیابانی	۶
۰/۸۴۵	۴	۲۸	۴۹	۲۱	۰	۲	تکدی‌گری	۷
۰/۷۹۴	۴/۱۹	۴۰	۴۲	۱۶	۲	۰	سرقت	۸
۱/۰۷۷	۳/۴۹	۱۶	۳۷	۳۳	۷	۷	بد حجابی	۹
۰/۸۰۸	۳/۶۷	۱۹	۳۳	۴۷	۲	۰	طلاق	۱۰
۰/۶۳۱	۴/۵۳	۶۰	۳۳	۷	۰	۰	بیکاری	۱۱
۰/۹۰۰	۳/۶۳	۱۶	۴۰	۳۷	۵	۲	فروش مال غیر	۱۲
۰/۷۷۰	۳/۴۳	۱۰	۲۹	۶۰	۰	۲	کلاهبرداری	۱۳
۱/۰۵۹	۳/۳	۱۶	۲۱	۴۴	۱۴	۵	جعل اسناد	۱۴
۰/۸۵۱	۳/۸۸	۲۶	۴۲	۲۸	۵	۰	زمین‌خواری	۱۵
۰/۸۹۰	۴/۱۹	۴۵	۳۳	۱۷	۵	۰	اخاذی و زورگیری	۱۶
۰/۹۸۲	۳/۸۱	۲۶	۴۴	۱۶	۱۴	۰	درگیری و نزاع دسته جمعی	۱۷
۱/۰۳۵	۳/۰۲	۷	۲۸	۳۰	۳۰	۵	اعتراض و اعتصاب کارگری	۱۸
۰/۹۰۶	۳/۴۲	۱۴	۲۸	۴۴	۱۴	۰	تخریب اموال عمومی	۱۹
۰/۹۳۵	۳/۴۹	۱۴	۳۵	۴۰	۹	۲	ناآرامی و اغتشاش	۲۰
۱/۱۹۴	۲/۹۵	۷	۳۰	۳۰	۱۶	۱۶	آدم‌ربایی	۲۱
۱/۴۰۷	۳/۱۴	۱۶	۳۳	۲۳	۵	۲۳	قتل	۲۲
۰/۴۹۵	۳/۶۲	۲۲	۳۶	۳۰	۹	۴	کل مؤلفه	

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

جدول ۱ نتایج حاصل از پاسخ های نمونه مورد بررسی به سؤال های مختلف مؤلفه آسیب های اجتماعی را نشان می دهد. به عنوان نمونه، در پاسخ به سؤال شماره ۱ (خرید، فروش و مصرف مواد مخدر): ۷ درصد از پاسخ دهندگان گزینه «کم»، ۱۴ درصد گزینه متوسط، ۵۱ درصد گزینه زیاد و ۲۸ درصد هم گزینه خیلی زیاد را انتخاب کرده اند. همچنین سؤال ذکر شده میانگین ۴/۶۳ (از ۵) و انحراف معیار ۰/۵۴ را به دست آورده است.

در جمع بندی کلی مؤلفه هم می توان گفت: ۴ درصد از پاسخ گویان میزان آسیب های اجتماعی را خیلی کم، ۹ درصد کم، ۳۰ درصد متوسط، ۳۶ درصد زیاد و ۲۲ درصد نیز میزان آن را خیلی زیاد برآورد کرده اند. همچنین مؤلفه آسیب های اجتماعی میانگین ۳/۶۲ (از ۵) و انحراف معیار ۰/۴۹۵ را به دست آورده است.

همچنین با توجه به جدول فوق بیشترین میانگین در خصوص گویه های مربوط به آسیب های اجتماعی متعلق به گویه «بیکاری» با میانگین ۴/۵۳ و کمترین مربوط به گویه «آدم ربایی» با میانگین ۲/۹۵ است.

ب) مؤلفه های توسعه پایدار شهری

الف - شاخص های فیزیکی و کالبدی

جدول ۲. نتایج حاصل از پاسخ های نمونه مورد بررسی به سؤال های شاخص های فیزیکی و کالبدی

انحراف معیار	میانگین	درصد (گزینه ها)					سؤال ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۱/۱۴۵	۲/۱۴	۳	۱۱	۲۲	۲۴	۳۹	دسترسی راحت و سهل به کوچه ها و خیابان ها	۱
۱/۰۶۳	۱/۸۳	۴	۳	۱۹	۲۳	۵۲	عریض بودن کوچه و خیابان ها جهت تردد و پارک خودرو	۲
۱/۰۶۳	۲/۱۱	۲	۷	۳۱	۲۲	۳۹	استفاده از استانداردهای مناسب در شبکه آب رسانی، برق، گاز و تلفن	۳

تبيين و تحليل شاخصه‌های امنيت پايدار در مناطق حاشيه نشين كلان شهر تهران (مورد مطالعه اسلامشهر)

انحراف معیار	میانگین	درصد) گزینه‌ها					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۱/۱۰۲	۱/۸۸	۴	۵	۱۸	۲۳	۵۱	سیستم فاضلاب مناسب جهت انتقال آب‌های سطحی منازل، کوچه و خیابان	۴
۰/۹۹۵	۲/۰۴	۱	۶	۲۹	۲۶	۳۹	نظافت عمومی کوچه و خیابان‌ها	۵
۰/۹۸۲	۲/۴۳	۲	۸	۴۲	۲۶	۲۱	انتقال زباله و پسماندهای منازل و مغازه‌ها	۶
۱/۰۲۹	۱/۸۴	۲	۵	۲۱	۲۱	۵۱	رنگ‌آمیزی مناسب و به موقع اماکن و تجهیزات عمومی	۷
۱/۰۰۹	۲	۲	۵	۲۵	۲۸	۴۰	روشنایی کافی و مناسب کوچه و خیابان‌ها در تاریکی	۸
۱/۰۷۲	۱/۸۹	۲	۷	۲۱	۲۰	۵۱	تعداد کافی و دسترسی مناسب به ایستگاه آتش نشانی	۹
۰/۹۵۹	۱/۵۷	۱	۷	۸	۱۸	۶۷	تعداد کافی و دسترسی مناسب به ایستگاه اورژانس	۱۰
۱/۰۲۲	۱/۹۵	۳	۵	۱۹	۳۳	۴۱	تعداد کافی و دسترسی مناسب به درمانگاه	۱۱
۱/۱۱۸	۲/۳	۳	۱۲	۲۸	۲۶	۳۱	تعداد کافی و دسترسی مناسب به داروخانه	۱۲
۰/۹۴۳	۱/۶۳	۲	۳	۱۲	۲۲	۶۱	تعداد کافی و دسترسی مناسب به بیمارستان	۱۳

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

انحراف معیار	میانگین	درصد (گزینه ها)					سؤال ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۱/۰۱	۱/۹	۱	۷	۲۰	۲۶	۴۶	خانه سلامت جهت مشاوره و پیشگیری از بیماری	۱۴
۰/۸۵۹	۱/۵	۱	۴	۷	۲۰	۶۸	رعایت اصول مهندسی و فنی در ساخت ساختمان های مسکونی	۱۵
۰/۹۱۹	۱/۶۷	۱	۵	۱۱	۲۷	۵۶	مصلح مناسب و با کیفیت در ساخت ساختمان مسکونی	۱۶
۱/۰۱۵	۲/۰۸		۹	۲۸	۲۵	۳۸	متراز واحدهای مسکونی	۱۷
۰/۹۴۸	۱/۷۱	۱	۴	۱۸	۲۱	۵۶	تعداد اتاق ها نسبت به نفرات خانواده	۱۸
۰/۷۰۵	۱/۹۲	۲	۶	۲۱	۲۴	۴۷	کل مؤلفه	

جدول (۲) نتایج حاصل از پاسخ های نمونه مورد بررسی به سؤال های مختلف شاخص های فیزیکی و کالبدی را نشان می دهد.

در جمع بندی کلی هم می توان گفت: ۴۷ درصد از پاسخ گویان میزان احساس محرومیت در خصوص شاخص های فیزیکی و کالبدی را خیلی زیاد، ۲۴ درصد زیاد، ۲۱ درصد متوسط، ۶ درصد در حد کم و ۲ درصد نیز میزان تأثیر آن را خیلی کم برآورد کرده اند. همچنین مؤلفه مذکور میانگین ۱/۹۲ و انحراف معیار ۰/۷۰۵ را به دست آورده است.

ب- شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی

جدول ۳. نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به سؤال‌های شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی

انحراف معيار	میانگین	(درصد) گزینه‌ها					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۰/۹۵۷	۱/۹۹	۳	۳	۲۰	۴۰	۳۵	تعداد کافی و دسترسی مناسب به مهد کودک	۱
۰/۹۶۹	۲/۲۱	۲	۶	۳۱	۳۵	۲۷	تعداد کافی و دسترسی مناسب به مدرسه در مقاطع ابتدایی و راهنمایی و دبیرستان	۲
۰/۹۵۷	۱/۸۸	۱	۴	۲۳	۲۷	۴۵	تعداد کافی و دسترسی مناسب به موسسات آموزشی مانند آموزش زبان و رایانه	۳
۰/۹۱۴	۱/۶۱	۱	۵	۹	۲۵	۶۱	وسایل کمک آموزشی در مدارس مانند رایانه- ویدئو پرژکتور- آزمایشگاه	۴
۰/۹۷۸	۱/۶۴	۱	۶	۱۳	۱۷	۶۳	مرکز مشاوره آموزشی توسط آموزش و پرورش برای ارتقاء سطح درسی	۵
۱/۳۲۷	۳/۲۲	۱۵	۳۹	۱۶	۱۳	۱۷	تعداد کافی و دسترسی مناسب به مسجد	۶
۰/۹۳۴	۱/۶۴	۲	۳	۱۲	۲۴	۵۹	تعداد کافی و دسترسی مناسب به کتابخانه عمومی	۷
۰/۸۵۳	۱/۵۴	۱	۱	۱۵	۱۷	۶۶	تعداد کافی و دسترسی مناسب به سالن مطالعه	۸
۰/۹۴۰	۱/۴۵	۳	۲	۸	۱۲	۷۵	تعداد کافی و دسترسی مناسب به سالن تئاتر و سینما	۹
۱/۰۴۳	۱/۸۳	۴	۴	۱۲	۳۲	۴۹	تعداد کافی و دسترسی مناسب به فرهنگ سرا	۱۰

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

انحراف معیار	میانگین	درصد) گزینه‌ها					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۰/۸۵۶	۱/۴۸	۰	۴	۱۲	۱۲	۷۲	۱۱	مرکز مشاوره فرهنگی جهت ارتقاء سطح فرهنگی
۰/۶۶۵	۱/۳۱	۰	۳	۳	۱۷	۷۸	۱۲	فضای سبزکافی و مناسب در کوچه و خیابان‌ها
۰/۷۵۵	۱/۴۲	۰	۳	۸	۱۹	۷۱	۱۳	پارک مناسب و کافی جهت گذران اوقات فراغت
۰/۵۷۸	۱/۲۷	۰	۱	۴	۱۷	۷۸	۱۴	شهرسازی مناسب و کافی جهت بازی کودکان
۰/۷۴۷	۱/۴۵	۰	۳	۷	۲۳	۶۸	۱۵	مجموعه ورزشی مناسب و کافی
۰/۸۵۳	۱/۶۳	۱	۲	۱۳	۲۷	۵۷	۱۶	دسترسی به کلانتری
۱/۰۳۱	۱/۷۴	۳	۴	۱۵	۲۱	۵۷	۱۷	گشت پلیس در شبانه و روز
۰/۹۲۴	۱/۶۴	۰	۶	۱۴	۲۰	۶۱	۱۸	حضور پلیس در مواقع نیاز
۰/۸۱۶	۱/۴۷	۰	۴	۹	۱۷	۷۰	۱۹	حصارکشی اراضی مخروبه و متروکه غیر امن
۰/۸۰۷	۱/۴۸	۰	۴	۸	۲۰	۶۸	۲۰	مرکز مشاوره امنیتی جهت پیشگیری از جرم و جنایت از طرف پلیس
۰/۶۱۷	۱/۶۹	۲	۵	۱۳	۲۲	۵۹		کل مؤلفه

جدول (۳) نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به سؤال‌های مختلف شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی را نشان می‌دهد.

در جمع‌بندی کلی هم می‌توان گفت: ۵۹ درصد از پاسخ‌گویان میزان احساس محرومیت در خصوص شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی را خیلی زیاد، ۲۲ درصد زیاد، ۱۳ درصد متوسط، ۵ درصد در حد کم و ۲ درصد نیز میزان تأثیر آن را خیلی کم برآورد کرده‌اند. همچنین مؤلفه مذکور میانگین ۱/۶۹ و انحراف معیار ۰/۶۱۷ را به‌دست آورده است.

ج- شاخص‌های اقتصادی

جدول ۴: نتايج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به سؤال‌های شاخص‌های اقتصادی

انحراف معیار	میانگین	گزینه‌ها (درصد)					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۰/۶۹۲	۱/۳۱	۰	۲	۷	۱۰	۸۰	سرمایه‌گذاری اقتصادی در منطقه جهت اشتغال و رفع بیکاری	
۰/۸۰۱	۱/۴۲	۰	۴	۸	۱۴	۷۴	مراکز صنعتی و تولیدی فعال و مناسب جهت اشتغال ساکنین منطقه	
۰/۹۳۴	۱/۷۵	۲	۲	۱۷	۲۸	۵۱	پوشش بیمه تامین اجتماعی مناسب برای خانواده	
۰/۸۱۳	۱/۶۲	۰	۳	۱۲	۲۹	۵۶	خدمات درمانی مناسب جهت کاهش هزینه‌های خانوار	
۰/۷۸۲	۱/۴۵	۰	۳	۹	۱۸	۷۰	مرکز مشاوره کاریابی و کارآفرینی توسط وزارت کار	
۰/۸۶۰	۱/۸۱	۰	۴	۱۷	۳۵	۴۴	میزان تحصیلات سرپرست خانوار	
۰/۹۳۰	۱/۹۵	۲	۲	۲۴	۳۵	۳۸	میزان تخصص و مهارت سرپرست خانوار	
۰/۸۷۵	۱/۸۲	۰	۳	۲۲	۳۰	۴۶	میزان درآمد سرپرست خانوار	
۰/۸۵۹	۱/۸	۰	۳	۲۰	۳۱	۴۶	میزان اشتغال سرپرست خانوار	
۰/۸۳۴	۱/۵۹	۰	۲	۱۷	۲۰	۶۱	میزان اشتغال پسران	

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

انحراف معیار	میانگین	گزینه‌ها (درصد)					سؤال‌ها	ردیف
		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
۰/۹۳۴	۱/۶۲	۱	۶	۹	۲۴	۶۱	میزان اشتغال دختران و بانوان	
۰/۵۵۸	۱/۶۵	۰/۵	۳	۱۴/۵	۲۵	۵۷	کل مؤلفه	

جدول ۴ نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به سؤال‌های مختلف شاخص‌های اقتصادی احساس محرومیت را نشان می‌دهد. در جمع‌بندی کلی هم می‌توان گفت: ۵۷ درصد از پاسخ‌گویان میزان احساس محرومیت در خصوص شاخص‌های اقتصادی را خیلی زیاد، ۲۵ درصد زیاد، ۱۴/۵ درصد متوسط، ۳ درصد در حد کم و ۰/۵ درصد نیز میزان تأثیر آن را خیلی کم برآورد کرده‌اند. همچنین مؤلفه مذکور میانگین ۱/۶۵ و انحراف معیار ۰/۵۵۸ را به دست آورده است.

مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه پایدار شهری

جدول ۵: نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به مؤلفه‌های توسعه پایدار شهری

انحراف معیار	میانگین	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	ردیف
۰/۸۷۴	۱/۹۹	زیر ساخت و تأسیسات شهری	فیزیکی و کالبدی	۱
۰/۷۷۵	۱/۹۷	خدمات شهری		۲
۰/۸۵۱	۱/۹۴	خدمات بهداشتی و درمانی		۳
۰/۷۳۱	۱/۷۴	خدمات مسکن		۴
۰/۷۴۶	۱/۸۷	خدمات آموزشی	اجتماعی و فرهنگی	۵
۰/۷۰۲	۱/۸۷	خدمات فرهنگی		۶
۰/۵۷۳	۱/۳۶	خدمات رفاهی و تفریحی		۷
۰/۷۲۰	۱/۵۹	خدمات امنیتی		۸
۰/۵۵۸	۱/۶۵	اقتصادی	اقتصادی	۹
۰/۵۹۵	۱/۷۷	کل شاخص‌ها		

جدول (۵) نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به مؤلفه‌های توسعه پایدار شهری را نشان می‌دهد؛ بنابراین می‌توان گفت: شاخص زیرساخت و تأسیسات شهری با میانگین $1/99$ بالاترین میانگین و شاخص خدمات رفاهی و تفریحی با میانگین $1/36$ پایین‌ترین میانگین را در بین شاخص‌ها دارا هستند. همچنین کل شاخص‌ها در مجموع میانگین $1/77$ و انحراف معیار $0/595$ را به دست آورده است.

بخش تحلیلی (استنباطی)

بررسی تطابق توزیع داده‌ها

یکی از شروط و پیش‌نیازهای مهم جهت استفاده از آماره‌های پارامتریک (که از لحاظ توان آماری به مراتب قوی‌تر از آماره‌های غیرپارامتریک هستند)، تبعیت توزیع نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال است. در تحلیل‌های آماری، آزمونی که جهت بررسی تطابق توزیع نمونه تحقیق با توزیع نرمال به کار می‌رود، آزمون کولموگروف اسمیرنوف^۱ نام دارد. با توجه به اینکه در ادامه تحلیل‌ها لازم است تا مشخص شود که از کدام آماره‌ها^۲ بایست استفاده کرد، در اینجا لازم است ابتدا تطابق توزیع داده‌های نمونه مورد بررسی سنجیده شود.

جدول ۶. نتایج حاصل از آزمون کالموگروف اسمیرنوف جهت بررسی تطابق توزیع

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار Z	سطح معناداری
آسیب‌های اجتماعی	۳/۶۲	۰/۴۹۵	۱	۰/۲۷۰
شاخصهای توسعه پایدار شهری	۱/۷۷	۰/۵۹۵	۱/۳۵۲	۰/۰۵۲

۱. Kolmogorov Smirnov

۲. پارامتریک یا ناپارامتریک

نتایج جدول (۶) نشان می دهد که با توجه به سطوح معناداری (همگی بیشتر از ۰/۰۵) توزیع های مربوط به نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال پیروی می کنند؛ بنابراین توزیع های نمونه مورد بررسی نرمال بوده و در موارد لازم می توان از آزمون های پارامتریک استفاده نمود.

بررسی فرضیه های تحقیق

فرضیه اول تحقیق

به نظر می رسد؛ آسیب های اجتماعی به عنوان عامل تهدید کننده امنیت شهری در محلات حاشیه نشین تهران رواج بیشتری دارد.

نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی فرضیه اول تحقیق در جدول ۴-۱۲ ارائه شده است. لازم به یاد آوری است که آزمون تی تک نمونه ای جهت مقایسه میانگین به دست آمده از نمونه مورد بررسی در متغیر مورد نظر با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه به کار می رود. با توجه به اینکه طیف لیکرت تحقیق حاضر ۵ گزینه ای (خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴ و خیلی زیاد = ۵) می باشد، بنابراین میانگین فرضی برابر با ۳ خواهد شد.

جدول ۷. نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی فرضیه اول تحقیق

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	آماره ها تعداد / مؤلفه
۰/۰۰۱	۴۲	۸/۲۴۴	۰/۴۹۵	۳/۶۲	۴۳	آسیب های اجتماعی

نتایج جدول (۷) نشان می دهد که با توجه به مقدار آماره t (۸/۲۴۴) و سطح معناداری (کمتر از ۰/۰۱)، نتیجه گرفته می شود که میانگین نمونه مورد بررسی (۳/۶۲) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه (۳) دارد. با توجه به این مطلب می توان گفت: از دید پاسخ گویان، آسیب های اجتماعی تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی بزرگتر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان میزان رواج آسیب های اجتماعی را بیشتر از متوسط ارزیابی کرد. حال سؤال این است که بیشتر از متوسط

يعنی چقدر؟ با توجه به اينکه در فرايند محاسبات آماری، طيف ليکرت ۱ تا ۵ که يک بازه گسسته می باشد، قهراً تبديل به بازه پيوسته از حداقل ۱ تا حداکثر ۵ شده است؛ از اين رو لازم است مجدداً اين بازه را با تقسيم کردن به ۵ قسمت مساوی دوباره به يک طيف گسسته (کيفی) تبديل نماييم تا موقعيت دقيق ميانگين به دست آمده را از لحاظ کيفی به دست آوريم. از اين رو خواهيم داشت:

$$4/5 = 0.8$$

و

$$5 - 1 = 4$$

بنابراين طيف جديد عبارت خواهد بود از:

	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
۱		۱/۸		۲/۶		۳/۴		۴/۲		۵

از اين رو می توان گفت: با توجه به ميانگين نمونه مورد بررسی (۳/۶۲)، ميزان رواج آسیب های اجتماعی به عنوان عامل تهديد کننده امنيت شهری در حد زياد است.

فرضيه دوم تحقيق

به نظر می رسد؛ ساکنين مناطق حاشيه نشين در کلان شهر تهران به دليل عدم برخورداري لازم از توسعه پايدار شهری (فيزيکی و کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی) احساس محروميت نسبی می کنند، که اين امر تهديدی برای امنيت اين شهر می باشد.

جدول ۸. نتايج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی فرضيه دوم تحقيق

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	ميانگين	تعداد	آماره ها / مؤلفه
۰/۰۰۱	۱۰۷	-۲۱/۴۹۵	۰/۵۹۵	۱/۷۷	۱۰۸	شاخص های فیزیکی و کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی

نتایج جدول (۸) نشان می دهد که با توجه به مقدار آماره $t(21/495)$ و سطح معناداری (کمتر از ۰/۰۱)، نتیجه گرفته می شود که میانگین نمونه مورد بررسی (۱/۷۷) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و موردانتظار جامعه (۳) دارد. با توجه به این مطلب می توان گفت: از دید پاسخ گویان، شاخص های فیزیکی و کالبدی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه موردبررسی کوچکتر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان میزان این شاخص ها را در حد خیلی کم و در نتیجه احساس محرومیت نسبی را در حد خیلی زیاد ارزیابی کرد.

بررسی های جانبی

الف) مقایسه نظرات پاسخ گویان در خصوص احساس محرومیت نسبی به تفکیک جنسیت
نتایج حاصل از آزمون آماری t برای گروه های مستقل، جهت مقایسه میانگین های دو گروه در جدول (۹) نشان داده شده است.

جدول ۹. نتایج مقایسه میانگین ها در خصوص جنسیت حاشیه نشینان

سطح معناداری	آماره t	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص ها	
						عامل مقایسه گروه ها	
۰/۱۶۵	-۱/۵۱۱	۱۰۶	۰/۵۳۲	۱/۱۷۲	۸۰	مرد	احساس محرومیت نسبی
						زن	
			۰/۷۳۹	۱/۹۱۴			

نتایج مندرج در جدول (۹) نشان می دهد که با توجه به مقدار آماره تی (۱/۵۱۱-) و سطح معناداری (بیشتر از ۰/۰۵) نتیجه گرفته می شود نظرات پاسخگویان بر اساس جنسیت در خصوص احساس محرومیت نسبی معنادار نیست.

ب) مقایسه نظرات پاسخ‌گویان در خصوص احساس محرومیت نسبی به تفکیک تاهل
 نتایج حاصل از آزمون آماری t برای گروه‌های مستقل، جهت مقایسه میانگین‌های دو گروه در جدول (۱۰) نشان داده شده است.

جدول ۱۰: نتایج مقایسه میانگین گروه‌ها در خصوص تاهل حاشیه‌نشینان

سطح معناداری	آماره t	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص‌ها	
						عامل مقایسه گروه‌ها	
۰/۰۵۳	۱/۹۶۴	۹۰	۰/۵۳۲	۱/۸۶۹	۴۳	مجرد	احساس محرومیت نسبی
				۱/۶۳۳	۴۹	متاهل	

نتایج مندرج در جدول (۱۰) نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره تی (۱/۵۱۱-) و سطح معناداری (بیشتر از ۰/۰۵) نتیجه گرفته می‌شود نظرات پاسخگویان بر اساس تاهل در خصوص احساس محرومیت نسبی معنادار نیست. با توجه به اینکه نتایج مقایسه‌ای سایر گروه‌های مقایسه‌ای نیز با توجه به آزمون انجام گرفته (تحلیل واریانس یک راهه).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

جاذبه‌های شهری و دافعه‌هایی که در روستاها وجود دارد موجب تشویق روستائیان و ساکنین شهرهای کوچک برای مهاجرت به کلان‌شهرها می‌گردد. مهاجرین تازه وارد به شهر در کنار قشر فقیر شهری توان جذب در اقتصاد و جامعه شهری را نداشته و مجبور به حاشیه شهرها رانده شده و بافت حاشیه‌نشین را تشکیل می‌دهند. حاشیه‌نشینان به دلیل این که عموماً فاقد مهارت و تخصص شهری می‌باشند به مشاغل کاذب روی می‌آوردند که همین عوامل به عنوان عاملی سوق دهنده به سوی جرایم عمل می‌کنند و این امر باعث ناامنی در سطح مناطق حاشیه‌نشین می‌گردد. به وجود آمدن ناامنی در این محلات (به علت ارتباط تنگاتنگ امنیت و توسعه)، فرآیند توسعه را نیز در

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

تنگنا قرار می دهد و این دور تسلسل ناامنی - توسعه نیافتگی ادامه می یابد. از سوی دیگر حاشیه نشینان که برای یافتن زندگی بهتر به شهر آمده اند، هنگامی که داشته های خود را با شهروندان مرجع می سنجد احساس محرومیت نسبی می کنند؛ و پس از آن به دنبال پیگیری خواسته های خود می روند و چون از امکانات لازم برخوردار نیستند دچار نوعی سرخوردگی می شوند و دست به هنجارشکنی و مقاومت در مقابل جامعه و دولت می زنند و این سرآغاز پیدایش آسیب های اجتماعی و تمرکز آنها در مناطق حاشیه نشین شده و در نهایت باعث ایجاد و گسترش ناامنی در شهر می گردد.

فهرست منابع

- بلیس، جان (۱۳۷۸)، امنیت بین‌الملل در عصر پس از جنگ سرد، مترجم سید حسین محمدی نجم، دوره پاپلی یزدی، محمد حسین و حسین رجیبی سناجردی (۱۳۸۲)، نظریه‌های شهر و پیرامون، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- ربانی، رسول (۱۳۸۱)، جامعه‌شناسی شهری، اصفهان: دانشگاه اصفهان و سازمان سمت، چاپ اول زاهد زاهدانی، سعید (۱۳۶۹)، حاشیه‌نشینی، چاپ اول انتشارات دانشگاه شیراز.
- زنجانی، عمید (۱۳۶۸)، فقه سیاسی، دانشگاه تهران، چاپ اول.
- زیاری، کرامت‌الله (۱۳۷۹)، برنامه‌ریزی شهرهای جدید، سمت، تهران.
- سرور، رحیم (۱۳۸۶)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی در طرح توسعه و عمران ناحیه‌ای، تهران: انتشارات گنج هنر.
- شکوئی، حسین (۱۳۶۵)، جغرافیای اجتماعی شهر (اکولوژی اجتماعی شهرها)، جهاد دانشگاهی، تهران.
- فکوهی، ناصر (۱۳۸۳)، انسان‌شناسی شهری، انتشارات نی، تهران.
- کینگ، موری (۱۳۸۳)، بازاندیشی در امنیت انسانی، مترجم: مرتضی بحرانی، مطالعات راهبردی، شماره ۴.
- لدنی، منوچهر (۱۳۸۲)، امنیت ملی و دفاع از ارزش‌ها، تهران: معاونت آموزشی ساعس ناجا.
- ماندل، رابرت (۱۳۸۷)، چهره متغیر امنیت ملی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ سوم.
- محمد نژاد، میر علی و نوروزی، محمد تقی (۱۳۷۸)، فرهنگ استراتژی، انتشارات سنا، تهران.
- هیراسکار، جی کی (۱۳۷۶)، درآمدی بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، ترجمه محمد سلیمانی و احمد رضا بکائی فرد، تهران: جهاد دانشگاهی تربیت معلم.
- اعظمی، امیر، خوجه نیان، دانیس، تولایی، روح‌الله و خواستار، حمزه (۱۳۸۷)، تحقق امنیت اجتماعی در بستر کارآفرینی، ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال پنجم، شماره ۱۸، ص ۹۰-۷۱.
- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۱)، اعتبار تجربی و نظری دیدگاه نوسازی.
- بابای فرد، اسدالله (۱۳۸۹)، توسعه فرهنگی و توسعه اجتماعی در ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۷.
- پیران، پرویز (۱۳۸۱)، شرایط موجود کلان‌شهرهای کشور، چالش‌های فراروی و راهبردهای اساسی آینده، مجموعه مقالات همایش چالش‌ها و چشم‌اندازهای توسعه ایران، تهران: موسسه عالی آموزش و پژوهش.
- حاج یوسفی، علی (۱۳۸۲)، پدیده حاشیه‌نشینی شهری قبل از انقلاب، مجموعه مقالات حاشیه‌نشینی و اسکان غیر رسمی، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، جلد اول.
- حسن پور، بدیع‌السادات، ارائه راهبردها و راهکارهایی جهت دستیابی به توسعه پایدار شهری، ماهنامه راه و ساختمان، شماره ۶۹.

فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری

- حسینی، سید مهدی (۱۳۹۰)، حاشیه‌نشینی و تاثیر آن بر امنیت کلان شهر تبریز (مطالعه موردی: دامنه کون عون بن علی)، مقطع کارشناسی ارشد، دانشگاه امام حسین (ع).
- حسینی، حسین (۱۳۷۵)، بحران‌های شهری و تئوری محرومیت نسبی، *مجله سیاست دفاعی*، شماره ۱۶-۱۵، ص ۱۷۲-۱۲۹.
- خاکپور، براتعلی و علی رضا باوان پور (۱۳۸۸)، بررسی و تحلیل نابرابری در سطوح توسعه یافتگی مناطق شهر مشهد، *مجله دانش و توسعه*، سال پانزدهم، شماره ۲۷.
- رابرت گر، تد (۱۳۷۷)، چرا انسان‌ها شورش می‌کنند، ترجمه: مرشدی زاد، علی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ سوم.
- راهنمایی، محمد تقی و سید موسی پور موسوی (۱۳۸۵)؛ بررسی ناپایداری‌های امنیتی کلان شهر تهران بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار، *پژوهش‌های جغرافیایی*، شماره ۵۷.
- رضوان، علی (۱۳۸۵)، امنیت شهری و نقش‌در برنامه ریزی شهری در ارتقاء و بهبود آن (منطقه ۱۷ شهرداری تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر.
- روحانی، حسن (۱۳۸۰)، امنیت عمومی، امنیت ملی و چالش‌های فرارو، *فصلنامه راهبرد*، شماره ۲۰.
- سفاهن، افشین (۱۳۸۵)، گسترش فضایی کلان شهر تهران، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد علوم و تحقیقات.
- سینجر، پل (۱۳۵۸)، *اقتصاد سیاسی شهرنشینی*، مهدی کاظمی بیرهندي، فرخ حسامیان، نشر ایران.
- شیعه، اسماعیل (۱۳۶۹)، *مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی شهری*، دانشگاه علم و صنعت، تهران.
- شاعلی، جعفر (۱۳۷۸)، مکان‌یابی مرکز خدمات درمانی منطقه ۵ شهرداری تهران، رساله دکتری، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- صارمی، حمیدرضا (۱۳۸۹)، تحلیل نقش مسائل اجتماعی در ناامنی شهرها از دیدگاه اسلام، نشریه هویت شهر، سال چهارم، ص ۱۱-۱۰۷.
- قلی زاده، سید ابراهیم (۱۳۸۹)، حاشیه‌نشینی و امنیت کلان شهر تهران، *فصلنامه علمی - پژوهشی آفاق امنیت*، سال سوم، شماره ۸.
- کارگر، بهمن (۱۳۸۶)، حاشیه‌نشینی و امنیت شهری، جغرافیا (نشریه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیایی ایران)، دوره جدید، سال پنجم، شماره ۱۵-۱۴، ص ۱۴۸-۱۳۹.
- کاظمی پور، شهلا (۱۳۷۵)، *جمعیت و امنیت ملی، همایش توسعه و امنیت عمومی*، انتشارات وزارت کشور، چاپ اول، جلد دوم، ص ۹۵-۷۴.
- کاظمی محمدی، سید مهدی (۱۳۷۸) ارزیابی توسعه پایدار در توسعه شهری، *پژوهش موردی شهر قم*، رساله دکتری دانشگاه تربیت مدرس.

تبيين و تحليل شاخصه‌های امنيت پايدار در مناطق حاشيه نشين کلان‌شهر تهران (مورد مطالعه اسلامشهر)

- کلاتری، محسن (۱۳۸۰)، بررسی جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران، رساله دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا.
- مقصودی، مجتبی (۱۳۸۰)، تحولات قومی در ایران، علل و زمینه‌ها، انتشارات تمدن ایرانی، تهران.
- معین، محمد (۱۳۶۰)، فرهنگ فارسی، امیر کبیر، چاپ پنجم، تهران.
- نونزاد، مسعود (۱۳۷۷)، راهی به سوی توسعه پایدار، ماهنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، سال دوازدهم، شماره ۱۳۱-۱۳۲.
- نویدنی، منیژه (۱۳۸۵)، تاملی نظری در امنیت اجتماعی؛ با تأکید بر گونه‌های امنیت، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۳۱.
- یاوری، نفیسه (۱۳۸۳)، حاشیه‌نشینی و آثار اجتماعی و فرهنگی آن بر شهرها، مجموعه مقالات همایش شهرسازی ایران، جلد ۱، ساخت کالبدی شهر، شیراز: دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز.
- Kelly, Eric Damian, Crabtree, Dain (2009), Securing The Built Environment: An Analysis Crime Prevention Through Environmental Design, Ball State University, Muncie, Indiana.
- Rothrock, Sara E. (2010) Antiterrorism design and public safety: reconciling CPTED with the post, Massachusetts Institute of Technology. Dept. of Urban Studies and Planning
- Clinard, marshal, (2001): slum and cimmunity development , the free press, new York.
- Ficker. B & Herbert S. h. (1971) urban crisis, the Macmillan company where.
- Pile. S & Christopher b. (1999) unruly cities, routledge, London
- Burgess, Ernest & Bogue, Donald J. (eds.) (1967). Urban Sociology. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 0-226-08056-.

